

УДК 332.12

Вахович І. М., д.е.н., професор,

Ропотан І. В.,

Чапюк О. П.

Луцький національний технічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ

У статті визначено інвестиційні інструменти регіональної конвергенції сталого розвитку, які у роботі розглядаються з позиції підтримки депресивних регіонів. Обґрунтовано завдання використання фінансових інструментів та розроблено послідовність вибору пріоритетних сфер економічної діяльності, які потребують першочергової інвестиційної підтримки у депресивному регіоні. Доведено, що застосування розробленої системи фінансових інструментів стимулювання реалізації пріоритетів сталого розвитку депресивного регіону дозволить їм вийти з кризового стану та забезпечити стимули до самофінансування.

Ключові слова: депресивний регіон, інвестиційні інструменти, регіональна конвергенція, стимулювання регіонального розвитку.

Вахович І. М., Ропотан І. В., Чапюк О. П.

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ДЕПРЕССИВНЫХ РЕГИОНОВ

В статье определены инвестиционные инструменты региональной конвергенции устойчивого развития, которые в работе рассматриваются с позиции поддержки депрессивных регионов. Обоснована задача использования финансовых инструментов и разработана последовательность выбора приоритетных сфер экономической деятельности, которые нуждаются в первоочередной инвестиционной поддержки в депрессивном регионе. Доказано, что применение разработанной системы финансовых инструментов стимулирования реализации приоритетов устойчивого развития депрессивного региона позволит им выйти из кризисного состояния и обеспечить стимулы к самофинансирования.

Ключевые слова: депрессивный регион, инвестиционные инструменты, региональная конвергенция, стимулирования регионального развития.

Vahovych I., Ropotan I., Chapuyuk O.

INVESTMENT INSTRUMENTS TO STIMULATE THE DEVELOPMENT OF DEPRESSED REGIONS

The article outlines investment instruments convergence of regional sustainable development in the considered position of support depressed regions. Grounded task of financial instruments and developed a sequence of selection of priority areas of economic activity that need priority support investment in depressed regions. The application of the developed system of financial instruments to stimulate the implementation of sustainable development priorities depressed regions will allow them to exit the crisis and provide incentives for self-financing.

Key words: depressed region, investment instruments, regional convergence, promote regional development.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах залучення України до світових процесів глобалізації, ефективно запровадження економічних реформ відповідно до європейських вимог неможливе без подолання проблем міжрегіональних асиметрій, ліквідації кризових явищ і відсталості у розвитку окремих територій країни. У цьому контексті достатньо актуальними є питання стимулювання розвитку депресивних територій, зокрема, розробки та ефективного використання у даному процесі інвестиційних інструментів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Інвестиційні інструменти стимулювання розвитку депресивних регіонів знайшли своє відображення у численних дослідженнях вітчизняних та закордонних вчених. Серед вітчизняних дослідників, які займалися питаннями інвестиційної політики на регіональному рівні, процесами стимулювання розвитку депресивних регіонів, зменшення регіональних асиметрій, можна виділити таких науковців, як А. Асаул, І. Бланк, П. Бєленький, М. Б утко, В. Геєць, М. Долишній, З. Герасимчук, Б. Кваснюк, М. Мельник, М. Крупка, І. Олександренко, С. Писаренко, Я. Побурко, О. Попівняк, В. Поліщук, Р. Слав'юк, І. Сторонянська, Г. Харламова та багатьох інших [1–6].

Цілі статті. Метою даного дослідження є обґрунтування інвестиційних інструментів стимулювання розвитку депресивних регіонів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Забезпечення

зближення рівнів сталого розвитку регіонів України можливе шляхом застосування системи фінансових інструментів, дія яких у комплексі дозволить сформувати механізм конвергенції регіонального розвитку та сприяти єдності країни.

Депресивним є такий проблемний регіон, який не в змозі сам (без зовнішньої допомоги) вирішити комплекс масштабних складних проблем, які поглибились протягом останнього часу у зв'язку з впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Зовнішньою допомогою в унітарній державі є, в першу чергу, державна підтримка таких територій, адже затягування з вирішенням цих проблем може спричинити поглиблення кризових процесів та подальше загострення ситуації, що межує з небезпекою втрати територіальної цілісності країни.

Тому інструменти конвергенції сталого розвитку регіонів повинні спрямовуватись на здійснення оперативних широко-масштабних впливів усунення причин ситуації, що склалася, з метою запобігання непоправних наслідків.

Фінансовими інструментами подолання депресивності регіонів є в першу інвестиційні, адже тривале обмежене вкладання коштів у господарський комплекс, соціальну інфраструктуру стало причиною перешкод у розвитку таких територій.

З метою забезпечення конвергентних процесів, інвестиційна політика в депресивних регіонах повинна базуватись на загально-державних підходах з посиленням акцентом на підтримці найбільш проблемних місць. При цьому стимулювання інвестиційної активності у таких регіонах вимагає систематизації антикризових фінансових інструментів, які реалізовуватимуться у спеціальних умовах ведення інвестиційної діяльності.

Завданнями використання фінансових інструментів при цьому є:

- підтримка найуразливіших місць та кризових напрямків;
- полегшення входу на ринок нових гравців;
- підвищення рівня придатності основних засобів, в т.ч. їх активної частини;
- акцентування уваги на довгострокових вкладеннях фінансових ресурсів.

Такими інструментами можуть бути:

- надання державного замовлення на продукцію та послуги, що може забезпечити регіон;
- надання державних асигнувань на формування інфраструктурних проектів, розвиток пріоритетних, чітко визначених сфер

економічної діяльності, які не потребують значних обсягів коштів, однак дозволяють досягти значних економічних вигод;

- надання податкових канікул новоствореним та перепрофільованим підприємствам реального сектору економіки, особливо інноваційного спрямування;

- надання податкових пільг перспективним підприємствам, що створюють додаткові робочі місця (наприклад, з певним приростом щорічно), випускають соціально значущу продукцію, послуги;

- надання інвестиційних податкових кредитів інноваційно активним підприємствам, тобто відстрочення на визначений час строку сплати податкових зобов'язань з податку на прибуток, який отримано суб'єктом підприємницької діяльності від реалізації інвестиційних та інноваційних проектів (програм);

- запровадження державних програм модернізації бюджетотворюючих підприємств депресивного регіону, ін.

Запровадження спеціальних умов ведення інвестиційної діяльності передбачає встановлення особливого режиму інвестування для депресивних регіонів. При цьому обов'язковою умовою є визначення для такого регіону пріоритетних сфер економічної діяльності, які, як правило, корелюють з пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, визначеними законодавчо, для забезпечення сталого розвитку країни.

На рис. 1 подано алгоритм вибору пріоритетних сфер економічної діяльності депресивного регіону та визначено систему формування стратегічних та оперативних планів з їх реалізації.

Особливістю формування пріоритетів розвитку депресивних регіонів є:

- залучення до даного процесу, з одного боку, професійних консультантів, з іншого – громадськості, яка у найбільшій мірі зацікавлена у розвитку регіону;

- пріоритети повинні формуватись з врахуванням потенційних конкурентних переваг регіонів, результатів SWOT-аналізу;

- пріоритети повинні відповідати актуальним напрямкам розвитку науки та техніки;

- створення для кожного пріоритету цільової підгрупи для забезпечення реалізації;

- після формування системи стратегічних та оперативних планів з реалізації пріоритетів, слід їх узгодити між собою та за термінами реалізації;

-на етапі виконання планів з реалізації пріоритетів обов'язковою є умова забезпечення моніторингу та контролю за сформованими критеріями оцінки, в т.ч. громадського.

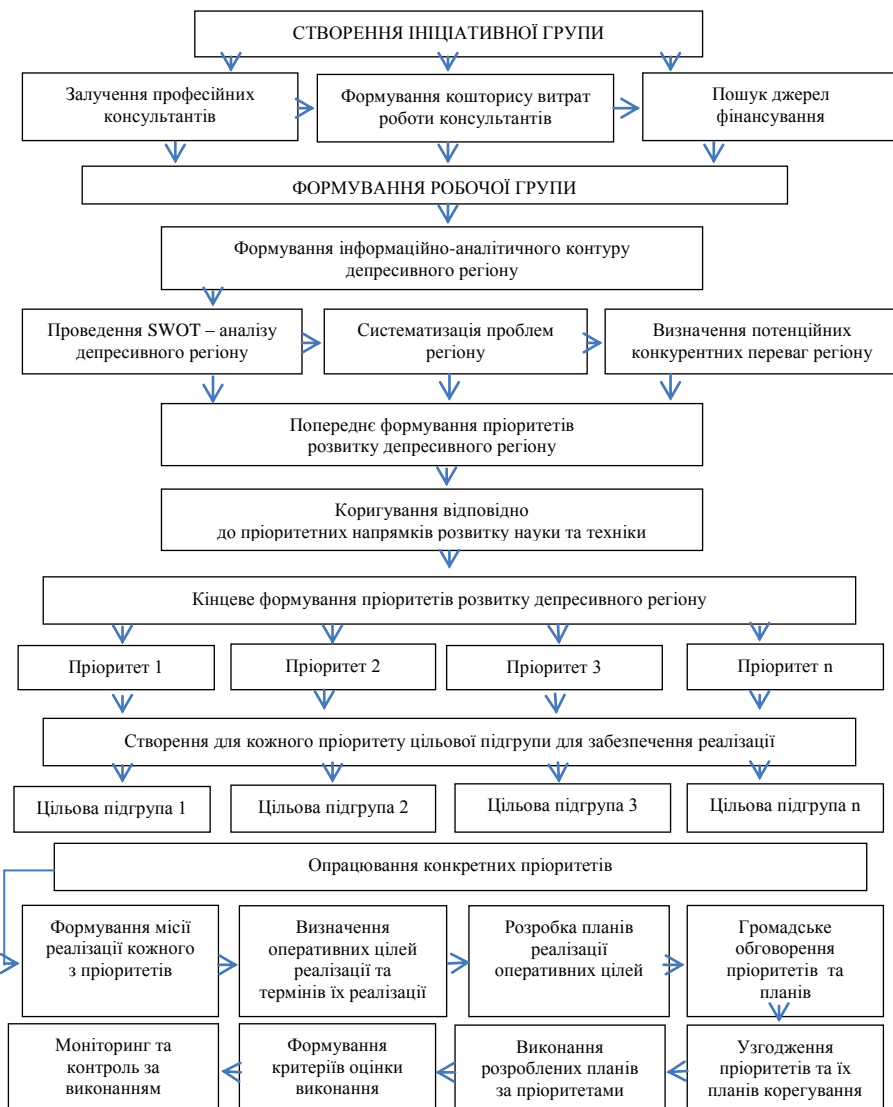

Рис. 1. Алгоритм формування пріоритетів

Оперативний план реалізації пріоритету розвитку депресивного регіону повинен бути чітким та конкретним та містити інформацію, подану у табл. 1.

Таблиця 1

Орієнтовний оперативний план реалізації
одного з пріоритетів розвитку депресивного регіону
(на прикладі пріоритету розвитку транспортної інфраструктури)

Пріоритет розвитку депресивного регіону: розвиток транспортної інфраструктури				
Місія реалізації пріоритету: покращення шляхів транспортного сполучення				
Оперативна ціль 1: Реконструкція 70 % сільських доріг				
Конкретне завдання 1: Реконструкція моста через р. Стир у с. Гірка Полонка Луцького району Волинської області				
Терміни реалізації завдання: 1 рік				
Заходи:	Квартали року			
	I	II	III	IV
Захід 1.1. Укріплення стійок	9000	8000		
Захід 1.2. Перестеляння асфальтованого покриття		15000	36000	
Захід 1.3. Нанесення захисних бічних перил				7000
Критерії оцінки виконання завдання	% підвищення рівня міцності стійок Технічні параметри захисних перил Технічні параметри нового асфальтованого покриття			
Джерела фінансового забезпечення	Грант	Грант	Державний бюджет	Місцевий бюджет
Конкретне завдання <i>n</i> :				
Заходи:				
Захід n.1. і т.д.				

Кожен з наведених в оперативному плані конкретних завдань та заходів підлягають детальному управлінському, технічному та фінансовому обґрунтуванню.

Під час визначення пріоритетів розвитку депресивних регіонів слід зважати на досвід провідних країн світу, ефективна регіональна політика яких дозволила вийти регіонам з кризового стану та набути поштовху для саморозвитку.

Вивчення такого досвіду дозволяє виокремити найбільш ефективні пріоритетні напрямки депресивних регіонів, зокрема: розвиток нових, інноваційно спрямованих високо-технологічних виробництв; реструктуризація малоперспективних виробництв; модернізація бюджетоутворюючих сфер економічної діяльності; стимулювання розвитку кластерних утворень; нівелювання негативних наслідків несприятливих стартових умов входження на ринок нових економічних суб'єктів.

На рис. 2 подано узагальнену систему фінансових інструментів стимулювання розвитку пріоритетів сталого розвитку депресивного регіону та наслідки їх застосування для регіону.

Рис. 2. Узагальнена система фінансових інструментів стимулювання розвитку пріоритетних сфер депресивного регіону

Висновки. Наведена система фінансових інструментів дозволить депресивним регіонам вийти з кризового стану та забезпечити стимули подальшого саморозвитку та самофінансування.

Таким чином, проведені дослідження показали, що підвищення рівня фінансової конвергенції сталого розвитку вимагає застосування системи фінансових інструментів, якими визначено інструменти збалансування місцевих бюджетів, податкові та інвестиційні інструменти.

1. Попівняк О. М. Інституційний вплив регуляторної діяльності держави на стан депресивних територій / О. М. Попівняк // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України : зб. науково-техн. пр. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.11. – С. 267–275.
2. Табалова О. Є., Вахович І. М. Регіональні асиметрії сталого розвитку України: діагностика та механізми вирівнювання : [монографія] / О. Є. Табалова, І. М. Вахович. – Луцьк : Друкарня «Волиньполіграф»™, 2012. – 344 с.
3. Харламова Г. О. Ефекти конвергенції / дивергенції в інвестиційному кліматі регіонів України / Г. Харламова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6 (96). – С. 183–190.
4. Герасимчук З. В., Ткачук В. Р. Інвестиційний потенціал регіону: методика оцінки, механізми нарощення : монографія / З. В. Герасимчук, В. Р. Ткачук. – Луцьк : Надстир'я, 2009. – 232 с.
5. Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.
6. Слав'юк Р. А., Олександренко І. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток регіону : монографія / Р. А. Слав'юк, І. В. Олександренко. – Львів : ННВК «АТБ», 2010. – 305с.